

Finlandsresan 20.-26. maj

Vårens sista exkursion, arrangerad gemensamt av SAGS och Stockholms mineralklubb, varockså den längsta, såväl i tid som avstånd. Den gick till vårt grannland i öster, dit vi senast hade en utflykt 1983.

Målen var också desamma, nämligen Haapaluoma och Viitaniemi. Och färdledaren var densamme, Frej Sandström från Västerås Men vädret var inte desamma. Denna gång var det kyligt och regnigt under nästan hela vår vistelse där. Det var dock kanske inte till någon nackdel, med tanke på hur aktiviteterna kom att utveckla sig. Måndagen den 21. anlände vi till Åbo i vackert och lite kyligt väder. Vi – det var, förutom Frej, Anna-Karin och Anna-Lena Persson, Karin Thermaenius, Jörgen Langhof, Lennart Thorin, Ove Thorstenson, Anders Zetterquist, Lars Gustafsson, Urban Strand, jag och min grabb Jonas. I kolonn anträdde vi genast färden norrut till vårt först mål, fältspatbrottet i Haapaluoma. Strax efter kl. ett var vi framme. Vi fick köra in på området, där några av oss också stannade över natten. Efter en hastig lunch gav vi oss ut på de nästan bländvita pegmatithögarna. Till att börja med var det inte så lätt att urskilja något i de ljusa och dammiga stenmassorna, förutom svart turmalin, som var allestädes närvarande. Men det dröjde inte länge förrän de första fina fynden börjades göras, och när ett fint regn sedan kom över oss, började också stenblockens alla färger att framträda – rosa spodumen, mörkröd rubelit, mörklila lepidolit, blå apatit, ljusblå cleavelandit och snöhvit beryll – som ett dig-

nande bords läckerheter.

Jag tror inte att någon av deltagarna ångrar att vi beslöt oss för att stanna också hela nästa dag, istället för att åka vidare till Kaatiala. Det gjordes många verkligt fina fynd, men vi fick arbeta hårt för dem. För att rå på de stora blocken krävdes både storslägga och spätt.

Gruvanläggningen i Haapaluoma är i drift, och man producerar råemne till porslinsindustrin. När stenmassorna har passerat igenom hela anriknings- och malningsprocessen återstår av detta fantastiska pegmatitmaterial endast ett vitt pulver. Så kan det vara. Sedan vi lämnat Haapaluoma kom resans enda egentliga flopp. Det var vandrarhemmet i Virrat, där vi övernattade på vägen till Eräjärvi. Ett risigare och sjaskigare ställe har väl sällan skådats. Rekommenderas ej!

Det regnade hela kvällen, natten och morgonen. Ganska tidigt kom vi iväg, och tidigt på förmiddagen var vi framme vid vägen upp till Viitaniemibrotten. Snabbt kunde vi konstatera att vägen var i bedrövligt skick; den var ju usel redan 1983. Vi kunde också se att Frej vågat sig på att köra den tre km långa skogsvägen upp till stenbrotten. Efter en kort överläggning bestämde vi andra oss för att lägga över all tyngre utrustning i min VW-buss, som jag skulle försöka ta mig upp med, och lämna de övriga bilarna nere vid landsvägen. Utan incidenter lyckades vi ta oss upp, och där uppe väntade Frej, Jörgen och Urban.

Nu inleddes två dagars hektiskt mineralletande, och nu var vi faktiskt glada att inte ha blå himmel och sol. I stenhögarna i Viitaniemi gäller i stort sett bara en sak: hårt arbete. Endast undantagsvis har man turen att göra ett fint fynd genom att gå och vända stenar på ytan. Gräva och åter gräva får man – och svinga storsläggan tills armarna domnar.

NORDEN RUNDT

Tillslut ger det ofta resultat, så også för oss. Ingen blev lottlös. Fina stuffer med topas, kolumbitt, hulbutit, eosphorit, väryrenit, herderit, lithiophilitt, grön turmalin, små och vackra apatitdruser m.m. utgjorde våra fynd.

Några av oss tältade i Viitaniemi – och frös på nätterna, andra bodde i småstugor i Orivesi och hadde det skönt.

Den sista dagen vigde vi åt ett besök i Jurakkobrottet i Eräjärvi, där vi dock mest ägnade oss åt att sitta och fika, slicka våra sår och njuta av en solig förmiddag. Frejs färd ner från Viitaniemi hade varit förknippat med vissa vedermodor, som t ex punktering och ett par fastkörningar. Vi fick dessutom tillfälle att bese det lilla, trevliga stenmuséet invid kyrkan i Eräjärvi, där bygdens stenbrytningstraditioner är väl dokumenterade.

På eftermiddagen regnade det igen, och vi körde tillbaka till Åbo, där resans sista övernatting ägde rum på vandrarhem.

Hela nästa dag – lördagen – var en enda lång väntan ombord på jättefärjan Amorella. Vid åttatiden på kvällen var vi åter i Stockholm, och vår exkursjon till Finland var tillända.

Ett särskilt tack vill vi framföra till vår utmärkte och kunnige färdledare Frej Sandström. Vi vill också tacka arbetsledningen för Haapaluoma stenbrott för det vänliga tillmötesgående vi fick där, och vi vill framföra ett tack till herr Halonen i Orivesi för allt besvär han gjorde sig för att få campingplatsen där öppnad enbart för vår skull.

Bertil Otter

Solør og omegn geologiforening på Tysklandstur

Er ikke gresset alltid grønnere på andre siden av gjerdet, og er ikke de beste fiskeplassene på andre siden av elva? Underforstått: Finnes det ikke finere smykkesteiner i Tyskland enn i Norge? Det var dette vi ønsket å finne ut i vår forening, og hva var da mer passende enn å dra til «smykkesteinbyen, Idar-Oberstein». Byen har 34.000 innbyggere, og 10.000 av dem er mer eller mindre knyttet til smykkesteinindustrien, forteller turistbrosjyrene. Området er ganske høyt beliggende til å være i Tyskland, og det reklameres til og med med snø og skiløping.

Området er tidligere vulkansk, og forkisling har satt spor etter seg i form av agatdannelser.

En geode som er kompakt, kan inneholde agater, og er den innhul, kan den ha flotte druser.

Idar-Oberstein har hatt mengder av disse. En av de mange grubene i Stein-Kaulenberg er i dag bygd ut for turisme. Her kan en se hvordan geodene satt i fjellveggen og hvilke metoder som ble brukt for å få dem ut.

Siden var det smykkesteinslipernes tur. Det finnes et utall av verksteder hvor saging og sliping foregår. Tidligere var det vannkraften fra elven Nahe som var drivkraften. Sliperiene lå langs elven, og de brukte vannet etter tur. Fortsatt kan en se eksempler på slik vannbasert drift men nå er det elektrisiteten som har overtatt, og nå kan en legge sliperiene hvor som helst.

Elven Nahe har som takk for hjelpen

NORDEN RUNDT

blitt lagt tak på, og på dette ruller i dag trafikken. De gamle trange gatene med bindingsverkshusene ble for smale til nåtidens trafikk.

Med jevne mellomrom får imidlertid Nahe komme fram i dagen, og sirlig oppbygde fosser gir fuktighet til vegetasjon og luft.

Det er spennende å stå på en av de mange broene og se fin ørret svømme og vake midt inne i en travel by.

Utstillingsvindue i byen bugner av agater, kjempestore druser og polerte skiver av forstenet tre. Fremstilling av gull- og sølvsmykker har nådd et meget høyt nivå, og en kan få kjøpt hva det skal være, alt etter ønske og pengepung.

Men blir det ikke med en viss skuffelse en hører at det meste av det en ser i dag kommer som råmateriale fra helt andre steder i verden: Brasil, Afrika, Amerika, India osv. nevnes som råstensleverandører. Fagkunnskapen har man i Idar-Oberstein, og det var utflyttede mennesker herfra som øynet muligheten, og som står for innkjøp og levering til Tyskland.

Og nå har altså Idar-Obersteins egne gruber kommet på museum. Et eget edelsteinmuseum finnes også. Her kan en se utrolig mye vakkert, fra de flotteste druser og smykkesteiner til de mest imponerende smykker, keiser- og kongekroner. Vel var noen av dem kopier, men uten at vi var blitt fortalt det, ville vi ikke ha lagt merke til det. At kunstnerne sto på et meget høyt nivå, fikk vi se i Diamant- og Edelsteinsbørsen. Det var utrolig å kunne sammenligne fotos med ansikter utformet i stein og se likheten i ansiktstrekk.

Men i dag verdsettes ikke kunsten etter fortjeneste. Det er dem som tror det er plast.

Få aner hvor mange timers arbeid som ligger bak.

Jan Berggren, eier av skiferbruddet i Bunden-Bach lærer oss å finne fossiler.

Vi fikk også med oss et besøk i en nedlagt skifersteingrube. Denne var nå innrettet for turisme. Noe av skiferen inneholdt fossiler, og enkelte var heldige og fant noen.

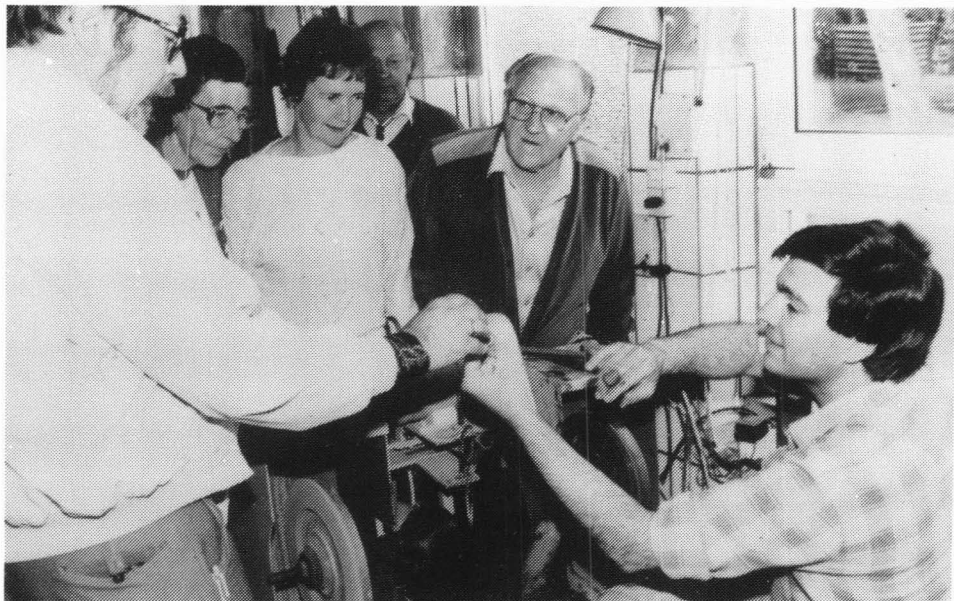
Moseldalen er kjent for sine vinmarker. Vi besøkte et vinmuseum og et vingods i Bern Kastel. Byen var i seg selv en severdighet med gamle brolagte gater og rare bindingverkshus. Her hadde en følelsen av at tiden hadde stått stille i noen hundre år.

Vel hjemme i Norge igjen, hadde vi følelsen av at vi hadde sett veldig mye vakkert, og at en kan bli helt stum når en ser hva naturen på utrolig vis kan frembringe.

Om det blir flere turer? Ja, gjett!

Gunnar Larsgård

NORDEN RUNDT

En tysk ekspert viser facettsliping på frihånd.

Ny leder i Follo geologiforening

Follo geologiforening avholdt sitt årsmøte på Åsgård skole 13. februar 1990. Ny leder i foreningen er Claus Christiansen fra Ås – han er valgt for to år. Nestleder er Per Løken, også han fra Ås, Reidun Øien fra Ås er sekretær og Harald garstad fra Ski er kasserer. Som styremedlemmer er Helge Sætren, Ås, Elisabeth Arctander, Nesodden, og Liv Belgen Unnerud, Spydeberg. Svein Vereide og Anders Vandsemb, begge fra Ås, er revisorer. Karin Solberg og Irene Waag forblir i jobben som valgkomite.

Claus Christiansen overtar altså ledervervet for Follo geologiforening etter Birger Løvland fra Oppgård, som har

sittet som formann siden 1984 – og gjort en kjempeinnsats gjennom mange geologiår. Ikke minst har han mye av æren for det lille muséet på Nøstvet-boplassen – steinalderboplassen på Sjøskogen i Nordby i Ås – ble en realitet. Løvland har virkelig sørget for å utvide foreningens begreper om hva geologi kan være. Alt ble geologi – trylleformularen var å putte forstavelsen geo- foran ting – så ble det skikkelig geologi av det.

Follo geologiforening har pr. januar 1990 125 medlemmer. geologikursene til Steinar Skjeseth rekrutterer til foreningen, og nye steinfrelste sjeler dukker stadig opp. Den store begivenheten i geologiåret som gikk var Nordlandsturen, en tur foreningen har drømt om i mange år. Flyturen gikk til Bodø, medlemmene samlet stein ved Svartisen, i Sulitjelma og i Fauske. Mye lekker marmor ble bragt fra Nordland til Follo.